

Тренінгова програма для майбутніх соціальних працівників може включати в себе декілька тренінгів: тренінг ефективного спілкування, тренінг сенситивності, тренінг вирішення конфліктності, тренінг формування толерантності.

Тренінг ефективного спілкування спрямований на формування навичок встановлення контакту, на виявлення домінуючої моделі поведінки (асертивна, невпевнена, агресивна) з подальшою її зміною, на формування ефективних засобів асертивної поведінки, на формування вміння надавати зворотній зв'язок іншій людині. Тренінг сенситивності спрямований на формування і тренування навичок сенситивного спілкування як здатності усвідомлювати і розуміти почуття і стани людини в процесі міжособистісного спілкування. Тренінг вирішення конфліктів спрямований на формування вміння діагностувати напруженість в міжособистісних стосунках, виявляти основні конфліктні зони, вміння застосовувати різні стратегії поведінки для конструктивного вирішення конфліктів. Тренінг формування толерантності спрямований на отримання навичок розпізнання нерівності, несправедливості, расизму, стереотипів та упереджень; формування знань та навичок, які допоможуть їх уникнути.

Отже, соціально-психологічний тренінг в професійній підготовці соціальних працівників представляє собою практику соціально-психологічного впливу, яка ґрунтується на активних методах групової роботи, використання своєрідних форм навчання знанням та окремим умінням, тобто формування професійної компетентності спеціаліста в сфері соціальної роботи.

Список використаних джерел

1. Євдокимова Н. О. Соціально-психологічний тренінг як технологія розвитку особистості студента. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. №4 (41). С. 211 - 217.

Риженко К. Д.,

студентка II курсу бакалавру, гр. СР-191

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї З ДИТИНОЮ

Соціально-педагогічна технологія – це способи взаємодії соціального педагога (соціального працівника) із клієнтом (підлітком), які забезпечують його соціалізацію (самовизначення й саморозвиток) у наявних або спеціально створюваних умовах [3].

Сутність соціально-педагогічної технології полягає у створенні алгоритму взаємодії фахівця з сім'єю. Соціально-педагогічна підтримка сім'ї з дитиною устанавлює особливий вид соціально-педагогічної діяльності, цілеспрямований на виявлення, визначення й розгляд проблем сім'ї та дитини з метою убезпечення й захисту прав сім'ї на благополучне існування та на повноцінний розвиток і освіту дитини.

Аналіз наукової літератури [1; 2; 5; 7; 8; 9] щодо соціально-педагогічної підтримки сім'ї з дитиною показав, що нині досить розробленими й активно встановлюються в практичну роботу з сім'єю технології: соціальний супровід, оцінка потреб сім'ї, раннє втручання, кризове втручання, надання послуг.

Сьогодні соціальний супровід та соціальне супроводження розглядаються як ідентичні за змістом терміни, що віднайшли своє відображення у певних нормативних документах. Соціальний супровід – це вид соціально-педагогічної діяльності, що є формою соціальної підтримки та завбачає впродовж тривалого терміну надання сім'ї або особі комплексу правових, психологічних, соціально-педагогічних, соціально-економічних, соціально-медичних, інформаційних послуг соціальним працівником, а також, в разі потреби, спільно з іншими фахівцями (психологами, педагогами, юристами, медичними працівниками тощо) з різних установ та організацій. Мета соціального супроводу – поліпшити життєву ситуацію, мінімізувати негативні наслідки чи навіть повністю розв'язати проблеми сім'ї, яка отримує послуги.

Базовою технологією соціального супроводу є технологія «ведення випадку». Головна мета ведення випадку – оптимізувати функціонування сім'ї з дитиною, яка має комплексні потреби, надаючи їй якісні та ефективні послуги. Важливим у веденні випадку є максимальне залучення сім'ї до розв'язання власних проблем на всіх етапах ведення випадку. Етапи такі: оцінка потреб клієнта; аналіз результатів оцінки та обґрунтування спеціалістами ЦСССДМ необхідності відкриття та ведення випадку; ухвалення рішення про відкриття випадку/взяття під соціальний супровід (відкриття випадку) та його ведення міжвідомчим координаційним/дорадчим органом; планування випадку (розробка спільно з сім'єю індивідуального плану роботи; визначення його мети, часових меж, конкретних дій); надання послуг/соціальний супровід; оцінка процесу; оцінка результатів роботи (підсумкова); ухвалення міжвідомчим координаційним/дорадчим органом рішення про закриття випадку[6].

Технологія оцінки потреб сім'ї (дитини та її сім'ї) застосовується в роботі з сім'ями, що опинились у складних життєвих обставинах і потребують підтримки з боку держави й соціальних служб щодо задоволення базових потреб [4]. Сучасна технологія оцінки потреб дитини та її сім'ї активно застосовується в практичній роботі з уразливими сім'ями. Оцінка потреб – це перебіг збору, підсумовування й розглядання надавачами соціальних послуг інформації про індивідуальні потреби дітей, юнаків, сім'ї та їх складні життєві обставини з метою вирішення переліку та обсягів соціальних послуг, яких вони вимагають, впливу цих послуг на процес перебороння складних життєвих обставин [4]. Характеристика потреб дитини та її сім'ї – дійства зі збору, обладнання, устаткування та обробки, підсумовування й порівняння даних розвитку дитини, батьківського усвідомлення із задоволенням її потреб, щодо компонентів сім'ї та середовища з відповідними нормами з метою встановлення незрівнянної стратегії втручання й важливих послуг дитині та її сім'ї для здолання складних життєвих обставин. Оцінка потреб має певні етапи виконання [5]: експрес-оцінка (триває один день) має на меті визначення основної інформації про дитину, її проблеми, та потреби, причини звертання; пояснення (у разі потреби) інформації про дитину, її батьків, представників найближчого оточення в інших установах; заповнення певної форми, яка містить інформацію про дитину, короткий опис основної проблеми, прийняття рішення щодо чергової роботи з сім'єю; початкова оцінка (до семи днів) містить збір та аналіз первинної інформації, отриманої з різноманітних джерел щодо умов проживання, здоров'я, освіти, визначних подій (позитивних і негативних) у житті дитини, її сім'ї, відносин дитини з представниками найріднішого оточення, прояви агресивної поведінки тощо. Під час початкової оцінки визначають чи справді сім'я потребує допомоги, соціального супроводу, чи потрібні негайні дії, які послуги необхідно надати сім'ї, чи необхідно визначати комплексну оцінку потреб дитини та її сім'ї; комплексна оцінка (до тридцяти днів) спрямована на більш глибоке вивчення всіх компонентів потреб дитини та здатності батьків відповідно реагувати на них. Результати комплексної оцінки дозволяють розробити більш детальні поради щодо планування подальших дій, стратегії втручання, ведення випадку, окреслення пакету соціальних послуг, необхідних для підтримки дитини та її сім'ї [5]. Оцінка потреб являється складовою та першоосновою технології ведення випадку. Обов'язковим компонентом у процесі ведення випадку є конкретний алгоритм дій, що включає ідентифікацію клієнта та оцінку його потреб, укладання договору про надання послуг, поглиблену оцінку й розробку індивідуального плану, перегляд, моніторинг та оцінку якості послуг.

Технологія раннього втручання спланована на надання послуг сім'ї, що виховує дитину з особливими потребами. Раннє втручання в життєдіяльність сім'ї, що виховує дитину з особливими потребами, вирішує низку таких завдань: допомога батькам справитися з емоційною кризою, пов'язаною з народженням неповносправної дитини; сприяння налагодженню в сім'ї позитивної психологічної атмосфери; допомога батькам позитивно сприйняти свою дитину й виховувати, враховуючи її обмеження; забезпечення батьків належною інформацією щодо розвитку дитини, її порушень і можливостей реабілітації, щоб

батьки могли компетентно й ефективно приймати рішення, які стосуються розвиткових потреб дитини; зміцнити соціальні ресурси сім'ї та по завершенню програми скерувати сім'ю в навчальні та реабілітаційні установи з метою подальшої реабілітації порушень розвитку дитини та її соціальної інтеграції. Дана технологія втілюється у вигляді програм раннього втручання, які широко розповсюджені у світі. Програми раннього втручання опираються на наукові дослідження, які показали велику гнучкість головного мозку дитини протягом перших років життя, багатство психосоціального життя немовляти та важливість перших років життя у формуванні особистості дитини, її соціального розвитку. Програми раннього втручання профілактично-зорієнтовані, є програмами первинної інтервенції, вони спрямовані на надання допомоги дитині в ранньому віці, на пересторогу та ранню реабілітацію порушень розвитку дитини й функціонування її сім'ї.

Технологія кризового втручання в сім'ю вбачає соціально-педагогічну підтримку сім'ї у кризових ситуаціях, кризова інтервенція націлена на вирішення актуальної проблеми, з якою стикається родина. Технологія кризового втручання включає в себе: аналіз ситуації, визначення проблеми, допомогу у вирішенні проблеми. З метою розв'язання життєвих проблем центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді надаються різні види соціальних послуг: соціально-побутові; психологічні; соціально-педагогічні (виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів і потреб дітей та інших членів сімей, що опинилися в складних життєвих обставинах, організація індивідуального навчального, виховного, корекційного процесів, дозвілля, художньої, технічної та спортивно-оздоровчої діяльності, залучення до роботи різноманітних закладів, громадських організацій тощо); соціально-медичні послуги; юридичні, інформаційні послуги.

Отже, наведений аналіз технологій соціально-педагогічної підтримки сімей, що виховують дитину, показав, що в основі різних технологій лежить ведення випадку, тому ми можемо говорити про універсальну технологію роботи з сім'єю – ведення випадку, яка інтегрує інші. Ми можемо стверджувати, що поєднуючою технологією в роботі соціальних служб із сім'єю є технологія ведення випадку, з тим що вона бере до уваги та об'єднує інші технології роботи з сім'єю, незалежно від типу сім'ї та її специфіки. Подальшого дослідження потребують проблеми впровадження технологій роботи з окремими типами сімей, зокрема сімей соціального ризику.

Список використаних джерел

1. Белоліпцева О. Технологія оцінки потреб сім'ї у процесі роботи з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах. // Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару «Соціально-педагогічна підтримка сім'ї з дитиною (20 березня 2014р.)». Запоріжжя: ЗНУ. С. 11 – 12.
2. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навч. посіб. для ВНЗ. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. – 240 с.
3. Заверико Н. Соціально-педагогічна технологія: до питання визначення поняття та її особливостей // Соціальна робота в Україні: теорія та практика. 2005. № 1. С. 28 – 37.
4. Зверева І. Д. Оцінка потреб дитини та її сім'ї: від теорії до практики: навчальний посібник: у 2-х част. К.: Задруга, 20011. Част. 1. 224 с.
5. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Д. Зверевої. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. – 536 с.
6. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: навч.-метод. комплекс / за заг. ред. І. Д. Зверевою, Ж. В. Петрочко. – Фенікс, 2007. – 528 с.
7. Капська А. Й. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 232 с.
8. Технології соціально-педагогічної діяльності: навч. посіб. для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка» / за заг. ред. Н. В. Заверико. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – 280 с.
9. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з сім'єю в Україні: теорія і методика: монографія. Харків: Нове слово, 2007. 395 с.